
MONOGRAFIE PRAWNICZE

USTROJOWA POZYCJA
BANKU CENTRALNEGO
W POLSCE

AGNIESZKA MIKOS

Wydawnictwo C. H. Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

AGNIESZKA MIKOS • USTROJOWA POZYCJA
BANKU CENTRALNEGO W POLSCE

Polecamy nasze publikacje z tego zakresu:

A. Szumański (red.)

PRAWO PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH. Tom 18 i 19

System Prawa Prywatnego

B. Smykla

PRAWO BANKOWE. KOMENTARZ

Komentarze Becka

L. Mazur

PRAWO BANKOWE

Krótkie Komentarze Becka

R. Kubiak

PRAWO DEWIZOWE

Skrypty Becka

T. Robaczyński, P. Gryśka

DYSCYPLINA FINANSÓW PUBLICZNYCH. KOMENTARZ

Krótkie Komentarze Becka

P. Babiarczyk

PRAWO BANKOWE

KodeksSystem

PRAWO BANKOWE

Edycja Sądowa

PRAWO BANKOWE, 5 wyd. z wprowadzeniem

Teksty Ustaw Becka

PRAWO BANKOWE, wyd. 6

Twoje Prawo

Wielomodułowy System Informacji Prawnej **Legalis**
ONLINE

www.sklep.beck.pl

USTROJOWA POZYCJA BANKU CENTRALNEGO W POLSCE

AGNIESZKA MIKOS

WYDAWNICTWO C.H. BECK
WARSZAWA 2006

Redakcja:
Agata Ponikowska

Wydawnictwo C.H. Beck 2006

Wydawnictwo C.H. Beck, Sp. z o.o.
ul. Gen. Zajączka 9, 01-518 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H. Beck
Druk i oprawa: P.W.P. INTER-DRUK Warszawa

ISBN 83-7483-151-0

Spis treści

Wprowadzenie	IX
Wykaz skrótów	XIII
Literatura	XV
Akty prawne	XXIX
Orzecznictwo	XXXV
Inne źródła	XXXVII
Rozdział I. Bank centralny w Polsce w latach 1828–1924	1
1. Bank Polski	1
a) Dyskusja nad bankiem	1
b) Utworzenie Banku Polskiego w 1828 r.	3
c) Forma prawna	6
d) Zadania	7
e) Inne banki	8
f) Bank Polski w okresie powstań listopadowego i styczniowego	9
g) Likwidacja Banku Polskiego w 1885 r.	14
2. Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa	16
a) PKKP w latach 1917–1918	16
b) PKKP w Polsce niepodległej	17
3. Wnioski	18
Rozdział II. Bank Polski SA w latach 1924–1945	25
1. Powstanie Banku Polskiego SA w 1924 r.	25
2. Organizacja Banku Polskiego SA w latach 1924–1939	29
a) Prezes	29
b) Rada Banku	31
c) Dyrekcja Banku	32
d) Walne zebranie akcjonariuszy	34
e) Oddziały	34
3. Działalność Banku Polskiego SA	35
4. Bank Polski SA w latach 1939–1945	38
5. Bank Emisyjny w Krakowie	39
6. Wnioski	41

Rozdział III. Bank Polski SA i Narodowy Bank Polski	
w latach 1945–1951	45
1. Uwagi ogólne	45
2. Powołanie Narodowego Banku Polskiego w 1945 r.	46
3. Powrót Banku Polskiego SA do kraju	49
4. Zasady rozliczenia Banku Polskiego SA ze Skarbem Państwa	50
5. Likwidacja Banku Polskiego SA w 1951 r.	53
6. Wnioski	55
Rozdział IV. Narodowy Bank Polski w latach 1945–1997	61
1. Rozpoczęcie działalności przez NBP	61
a) Warunki polityczne powstania NBP	61
b) Statut NBP	62
c) Władze NBP	63
d) Organizacja NBP	64
e) Zakres działalności NBP w 1945 r.	68
2. Działalność NBP w warunkach gospodarki wielosektorowej (1946 r.)	70
a) Działalność emisyjna (obieg pieniądza)	70
b) Działalność kredytowa	71
c) Rozrachunki z zagranicą oraz działalność walutowo-dewizowa	73
3. Model monocentryczny w działalności NBP (1947 r.)	77
a) Działalność emisyjna (obieg pieniądza)	77
b) Działalność kredytowa	78
c) Rozrachunki z zagranicą oraz działalność walutowo-dewizowa	79
4. Działalność NBP w latach 1948–1958	80
5. Działalność NBP w latach 1958–1989	81
6. Działalność NBP w latach 1989–1997	82
7. Wnioski	84
Rozdział V. Ustawa z dnia 29.8.1997 r. o Narodowym Banku Polskim	87
1. Uwagi ogólne	87
2. Forma instytucjonalna, cele, zadania	88
3. Niezależność NBP	90
4. Organy NBP	92
a) Prezes NBP	92
b) Rada Polityki Pieniężnej	93
c) Zarząd NBP	98

5. Struktura organizacyjna	99
6. Działalność emisyjna	104
7. Kształtowanie i realizacja polityki pieniężnej	106
8. Działalność dewizowa (polityka kursowa)	111
9. Rozliczenia pieniężne	114
10. Obsługa bankowa Rządu i jego instytucji	116
11. Nadzór bankowy	117
12. Gospodarka finansowa NBP	121
13. Wnioski	123
Rozdział VI. Problem kompetencji prawotwórczych organów NBP w zamkniętym systemie źródeł prawa	125
1. Uwagi ogólne	125
2. System źródeł prawa w Konstytucji RP z 1997 r.	125
3. Kompetencje prawotwórcze organów NBP	127
a) Prezes NBP	128
b) Rada Polityki Pieniężnej	129
c) Zarząd NBP	129
4. Problem kompetencji prawotwórczych organów NBP	131
5. Wyrok TK z 28.6.2000 r. w sprawie kompetencji prawotwórczych organów NBP	133
6. Wnioski	135
Rozdział VII. Rola Narodowego Banku Polskiego w procesie integracji europejskiej	139
1. Uwagi ogólne	139
2. Europejski System Banków Centralnych	143
a) Organizacja	143
b) Niezależność	146
c) Podstawowe cele i funkcje ESBC	148
d) Kształtowanie i realizacja polityki pieniężnej przez ESBC	148
3. Działalność Narodowego Banku Polskiego na rzecz integracji z Unią Europejską	150
a) Polityka pieniężna	150
b) Polityka kursowa	154
c) Zmiany legislacyjne	156
d) Nadzór bankowy	158
e) Działania związane z wprowadzeniem euro	159
4. Wnioski	160
Podsumowanie	165

Aneks	169
1. Postanowienie królewskie z dnia 29.1.1828 r. w sprawie utworzenia i zakresu działania Banku Polskiego	171
2. Postanowienie królewskie z dnia 12.2.1828 r. w sprawie powołania i zasad wynagradzania władz Banku Polskiego	185
3. Przemówienie prezesa Banku Polskiego na otwarciu Banku Polskiego w dniu 6.5.1828 r.	187
4. Postanowienie Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z dnia 29.4.1828 r. w sprawie trybu prac przygotowawczych do otwarcia Banku Polskiego	189
5. Tymczasowa instrukcja dla Banku Polskiego z dnia 29.4.1828 r. regulująca tryb działania Banku zatwierdzona decyzją Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego	191
Indeks rzeczowy	197

Wprowadzenie

Powstanie pierwszych banków emisyjnych należy wiązać z faktem pojawienia się pieniądza papierowego. Na przełomie XVII i XVIII wieku zaczęła kształtować się praktyka stosowania kwitów depozytowych, które były wystawiane przez banki handlowe w zamian za zdeponowany kruszec bądź monety. Kwity te służyły regulowaniu płatności między kupcami oraz wprowadziły znaczne ułatwienia w zakresie rozliczeń. Ponieważ banknoty (kwity depozytowe banków) były wystawiane przez podmioty cieszące się zaufaniem, chętnie przyjmowano je w zamian za usługę lub towar. Dodać należy, że kwity depozytowe były traktowane jak pełnowartościowy pieniądz, ponieważ ich wystawca dawał gwarancję niczym nieograniczonej wymienialności banknotu na złoto. Bezpośrednią konsekwencją takiego stanu rzeczy było coraz częstsze wykorzystywanie banknotu w obrocie handlowym – tym bardziej, że szybki rozwój stosunków towarowo-pięniężnych powodował wówczas wzrost zapotrzebowania na pieniądz. Z czasem banki coraz częściej zaczęły stosować praktyki polegające na odstępowaniu od zasady utrzymywania w skarbcu pełnego pokrycia w kruszcu dla emitowanych banknotów. Zakładano bowiem, że w określonym czasie tylko część depozytariuszy zgłasza się do banku celem dokonania wymiany. Dostrzeżono – w związku z powyższym – że banki (bez nadmiernego ryzyka niewypłacalności) mogą emitować więcej banknotów, niż wynikałoby to z posiadanych przez nie zasobów pełnowartościowego pieniądza. W konsekwencji, ze wskazanej możliwości zaczęto korzystać często i na szeroką skalę. Pozytywnym tego skutkiem był szybki rozwój gospodarki, któremu jednak towarzyszyły tendencje do nadmiernej emisji banknotów, wykraczającej zdecydowanie poza dopuszczalne granice. Stawało się to powodem niewypłacalności banków i bankructwa, a w dalszej kolejności powodowało spadek zaufania do banków. Z czasem skutkiem występujących problemów były również istotne zakłócenia w gospodarce. Biorąc pod uwagę skalę zjawiska – coraz częściej domagano się zapewnienia ładu w systemie pieniężnym, który miał funkcjonować z zachowaniem zasad bezpieczeństwa i stabilności.

W zaistniałej sytuacji władze poszczególnych państw coraz częściej zaczęły angażować się w przedmiotowym zakresie. Wynikało to oczywiście z konieczności szybkiego rozwiązania zarysowanych powyżej problemów, a w dalszej kolejności upatrywano w tym również znacznych korzyści dla samego państwa. Rozpoczęto działania mające na celu ograniczenie swobody emisji. Odbywało się to w dwojaki sposób – albo poprzez ustalanie górnego pułapu emisji, albo przez nakładanie na banki obowiązku przestrzegania określonej relacji między wielkością emisji a wartością zdeponowanych kruszców i monet. Kolejne zmiany w przedmiotowym zakresie zmierzały do zdecydowanego zmniejszania liczby banków uprawnionych do emitowania banknotów. Z czasem prawo emisji leżało w kompetencji jednego tylko banku.

Według powyższego widać, że włączenie do obiegu banknotu miało bezpośredni wpływ na rozwój bankowości emisyjnej, a w konsekwencji na fakt powstania instytucji banku centralnego. Tak właśnie powołano do życia pierwsze banki emisyjne. Bank Polski – utworzony w 1828 r. – był ósmym z kolei bankiem nowego typu (bankiem emisyjnym) – po Banku Szwecji (pierwszym banku emisyjnym utworzonym w 1668 r.), Banku Anglii (1694 r.), Banku Francji (1800 r.), Banku Holandii (1814 r.), Narodowym Banku Austrii (1817 r.), Banku Norweskim (1817 r.) i Narodowym Banku Danii (1818 r.).

Odwołując się do tradycji bankowości centralnej w Polsce w większości opracowań powołujemy się na dwie instytucje funkcjonujące w charakterze centralnego banku państwa – a mianowicie Bank Polski SA (pełniący funkcje od 1924 r.) i oczywiście obecnie Narodowy Bank Polski (powołany do życia w 1945 r.).

W niniejszym opracowaniu – w kontekście omawianego zagadnienia ustrojowej pozycji banku centralnego w Polsce – podjęto jednak próbę omówienia w przedmiotowym zakresie również okresu przed 1924 r.

W pierwszej części opracowania podjęto przede wszystkim problematykę dotyczącą pierwszej instytucji tego typu powołanej w Polsce – Banku Polskiego. Omówiono również wcześniejsze długotrwałe działania podejmowane w celu powołania na ziemiach polskich banku emisyjnego, a także zagadnienia związane z funkcjonowaniem – określanej w literaturze jako namiastka centralnego banku państwa – Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej.

Opracowanie obejmuje – w dalszej kolejności – problematykę Banku Polskiego SA (utworzonego w 1924 r.) oraz Banku Emisyjnego w Polsce, który został powołany do życia przez władze okupacyjne w 1939 r. – na terenie Generalnego Gubernatorstwa, celem organizowania obrotu pieniężnego, płatniczego i kredytowego na okupowanych obszarach polskich.

Następnie omówiono okres szczególnie interesujący w historii bankowości centralnej w Polsce, a mianowicie lata 1945–1951. Powołano wówczas do życia nową instytucję pełniącą funkcje centralnego banku państwa – Narodowy Bank Polski, podczas gdy za granicą ciągle funkcjonował Bank Polski SA. Powrócił on do kraju wiosną 1946 r. – a formalnie został zlikwidowany dopiero w 1952 r. Nie ulega więc wątpliwości, że Bank Polski funkcjonował we wskazanym okresie – realizując swoje zadanie – obok Narodowego Banku Polskiego. Przez okres siedmiu lat formalnie istniały w Polsce dwa banki centralne – formalnie, ponieważ Bank Polski nie posiadał prawa emisji i nie wykonywał jednak czynności bankowych, które przywrócono mu tylko dla realizacji celu jakim było sprowadzenie wszystkich posiadanych przez niego wartości do kraju.

W dalszej kolejności podjęto problematykę warunków i zasad funkcjonowania Narodowego Banku Polskiego w okresie od 1945 r. do 1997 r., czyli do czasu uchwalenia obecnie obowiązujących ustaw bankowych. Ta część opracowania pokazuje szereg zmian jakie następowały – w przyjętym w pracy kontekście – odnośnie wymienionej instytucji.

Druga część opracowania obejmuje natomiast aktualnie przyjęte – w przedmiotowym zakresie – rozwiązania, przyjmując za podstawę obowiązujące regulacje prawne.

Dodatkowo w tej części opracowania podjęto zagadnienie dotyczące problemu kompetencji prawotwórczych organów NBP. Wskazana kwestia została omówiona w kontekście wydanego w tej sprawie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28.6.2000 r.

Ostatnia część opracowania odnosi się do zagadnień związanych z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, a w szczególności dalszej perspektywy funkcjonowania NBP w Europejskim Systemie Banków Centralnych. Ponadto, omówiono w tym miejscu kwestie odnoszące się do udziału NBP w procesie integracji europejskiej.

Zwracając uwagę na zagadnienia szczególnie problematyczne z jakimi mieliśmy do czynienia i z jakimi ciągle spotykamy się w przy-

padku funkcjonowania instytucji centralnego banku państwa, w niniejszym opracowaniu podjęto próbę udowodnienia tezy, jak się wydaje, najistotniejszej – w kontekście ustrojowej pozycji banku centralnego w Polsce – zgodnie z którą banki centralne jeszcze nigdy nie posiadały tak silnej pozycji w państwie jak w chwili obecnej – co dotyczy również Narodowego Banku Polskiego. Stwierdzenie to odnieść należy nie tylko do zakresu kompetencji banków centralnych, ich wpływu na funkcjonowanie współczesnego państwa, ale również kwestii ich szeroko rozumianej niezależności.

W związku z powyższym, w przypadku każdej z prezentowanych instytucji, które w Polsce pełniły funkcje centralnego banku państwa począwszy od 1828 r. – przyjęto sposób omówienia obejmujący kilka kluczowych w tym przypadku grup zagadnień. Są to przede wszystkim: przyjęta forma organizacyjno-prawna, organizacja wewnętrzna instytucji, jej podstawowe zadania, gospodarka finansowa i relacje z organami państwa (w tym zagadnienie niezależności). Prezentacja zagadnienia według przyjętego schematu pozwala dostrzec jak dalece od współczesnych rozwiązań w przedmiotowym zakresie odbiegały pierwsze regulacje powołujące do życia i określające zasady funkcjonowania omawianych instytucji. Ocenic również można to w jaki sposób kształtowała się pozycja każdej z wymienionych powyżej instytucji w Polsce, jaki miało to wpływ na obecnie przyjęte rozwiązania, jak również – na koniec – na ile obecnie obowiązujące regulacje prawne zapewniają wypełnianie przez NBP funkcji typowych dla współczesnego banku centralnego.

W pracy uwzględniono stan prawny na dzień 1.4.2006 r.

Autorka składa podziękowania za cenne uwagi Panu Profesorowi *Wojciechowi Łączkowskiemu*, Panu Profesorowi *Mirostawowi Granatowi* oraz Panu Profesorowi *Erykowi Wojciechowskiemu*.

Warszawa, kwiecień 2006 r.

Agnieszka Mikos

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483, sprost. Dz.U. z 2001 r. Nr 28, poz. 319)
NBPU	ustawa z dnia 29.8.1997 r. o Narodowym Banku Polskim (tekst jedn.: Dz.U. z 2005 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.)
PrBank	ustawa z dnia 29.8.1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.)

2. Organy orzekające

SN	Sąd Najwyższy
TK	Trybunał Konstytucyjny

3. Czasopisma

BB	Bezpieczny Bank
BiK	Bank i Kredyt
GB	Gazeta Bankowa
GP	Gazeta Prawna
MiS	Materiały i Studia
MoP	Monitor Prawniczy
MoPod	Monitor Podatkowy
PB	Prawo Bankowe
PIP	Państwo i Prawo
PiŻ	Prawo i Życie
PP	Przegląd Podatkowy
PS	Przegląd Sądowy
PUG	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
R. Pr.	Radca Prawny
Rzeczp.	Rzeczpospolita
RPEiS	Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny

4. Inne skróty

AAN	Archiwum Akt Nowych
art.	artykuł
BRM	Biuro Rozrachunków Międzynarodowych
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz. NBP	Dziennik Urzędowy Narodowego Banku Polskiego
EBC	Europejski Bank Centralny
EMU	Unia Ekonomiczna i Monetarna
ESBC	Europejski System Banków Centralnych
GINB	Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego
KERM	Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów
KNB	Komisja Nadzoru Bankowego
<i>loc. cit.</i>	<i>loco citato</i> , w miejscu (ostatnio) cytowanym
MGE	Międzydepartamentalne Grupy Ekspertów
m.in.	między innymi
M.P.	Monitor Polski
nast.	następny (a, e)
NBP	Narodowy Bank Polski
NPPC	Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa w Unii Europejskiej
Nr	Numer
<i>op. cit.</i>	<i>opus citatum</i> , dzieło (ostatnio) cytowane
PKKP	Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa
poz.	pozycja
przyp.	przypis
rozdz.	rozdział
RPP	Rada Polityki Pieniężnej
s.	strona
sygn.	sygnatura
t.	tom
tekst jedn.	tekst jednolity
TRJN	Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej
UGW	Unia Gospodarcza i Walutowa
w zw.	w związku
z.	zeszyt
ze zm.	ze zmianami
zob.	zobacz
ZUG	Zakład Usług Gospodarczych

Literatura

- Amtenbrink F.*, Economic and monetary policy (in the framework of the EMU), w: *A. Ott, K. Inglis*, Handbook on European Enlargement, Haga 2000;
- Arnold R.*, Karta Praw Zasadniczych Unii Europejskiej (tłumaczenie: *E. Schwierskott*), PiP 2002, Nr 3;
- Babiarz P.*, Prawo bankowe. Edycja 2004, Warszawa 2004;
- Bainbridge T., Teasdale A.*, Leksykon Unii Europejskiej, Kraków 1998;
- Baka W.*, Bankowość centralna. Funkcje. Metody. Organizacja, Warszawa 1998;
- Baka W.*, Bankowość centralna. Funkcje. Metody. Organizacja, Warszawa 2001;
- Bałaban A.*, Czy Konstytucja dotyczy przepisów administracyjnych?, PiP 1998, Nr 5;
- Banaszak B.*, Prawo konstytucyjne, Warszawa 2004;
- Czy zmieniać konstytucję? Ustrojowo-konstytucyjne aspekty przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (pod red. *J. Barcza*), Warszawa 2002;
- Bardach J., Leśnodorski B., Pietrzak M.*, Historia ustroju i prawa polskiego, Warszawa 1994;
- Bielecki J.*, Banki gotowe do euro, Rzeczp. 2001, Nr 219;
- Blinder A. S.*, Bankowość centralna w teorii i praktyce, Warszawa 2001;
- Finanse i bankowość. Zarys problematyki (pod red. *E. Bogackiej-Kisiel i M. Łyszczaka*), Wrocław 1999;
- Bolland S.*, Wstęp do nauki finansów, Warszawa 1976;
- Borodo A.*, Finanse publiczne w świetle regulacji prawnych, Sopot 1999;
- Borowska K.*, Bankowy Fundusz Gwarancyjny – kierunki najnowszych zmian, Glosa 1999, Nr 9;
- Raport na temat korzyści i kosztów przystąpienia Polski do strefy euro (pod red. *J. Borowskiego*), Narodowy Bank Polski, Warszawa 2004;
- Borowski J., Woreta R.*, Wyzwania dla polityki gospodarczej wynikające z przyszłego przystąpienia Polski do Unii Gospodarczej i Walutowej, BiK 2002, Nr 10;
- Brzeski T.*, Ustrój pieniężny, Wyższa Szkoła Handlowa, Warszawa 1927;
- Buczkowski T. J.*, Bank Polski 1828–1885, w: Bank Polski 1828–1928. Dla upamiętnienia stułetniego jubileuszu otwarcia, Warszawa 1928;
- Buszko J.*, Historia Polski 1864–1948, Warszawa 1989;

- Ciałkowski R.*, Kredyt w gospodarce narodowej, Katowice 1986;
- Ciamaga L., Latoszek E., Michałowska-Gorywoda K., Oręziak L., Teichmann E.*, Unia Europejska, Warszawa 1998;
- Cieśliński A.*, Wspólnotowe prawo gospodarcze, Warszawa 2003;
- Ciszek T., Górka A., Otachel B., Siemaszko M., Żak R., Żogała M.*, Europejski System Banków Centralnych, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2004;
- Czapska E.*, Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa, BiK 1988, Nr 5-6;
- Daniluk D.*, Otwartość polskiego sektora bankowego na konkurencję zewnętrzną w świetle regulacji bankowych w roku 2000, BB 1998, Nr 4;
- Daniluk D.*, Podstawowe regulacje prawne służące zwiększeniu bezpieczeństwa systemu bankowego, banków oraz ochronie deponentów w Polsce na tle standardów międzynarodowych, BB 1997, Nr 1;
- Daniluk D., Niemierka S.*, Komisja Nadzoru Bankowego i Narodowy Bank Polski jako główni regulatorzy działalności bankowej – podstawowe uprawnienia decyzyjne wobec banków. Cz. II, PB 1998, Nr 4;
- Dauses M. A.* (red.) i inni, Prawo gospodarcze Unii Europejskiej (pod red. R. Skubisza – redaktor wydania polskiego), Warszawa 1999;
- Dąbrowski M.*, Ograniczono konstytucyjne uprawnienia banku centralnego, Rzeczp. 1997, Nr 12;
- Dębowska-Romanowska T.*, Cechy ustawy budżetowej i budżetu w świetle art. 219 Konstytucji RP, PiP 2000, Nr 5;
- Dębowska-Romanowska T.*, Źródła prawa finansowego, w: Prawo finansowe (pod red. W. Wójtowicz), Warszawa 2000;
- Dobaczewska A.*, Nadzór bankowy, Sopot 1998;
- Domaszewicz R.*, Finanse w gospodarce rynkowej, Kraków 1991;
- Dziawgo L., Głuchowski J.*, Polski dług publiczny, PUG 1997, Nr 3;
- Falkenhagen-Zaleski P.*, O instytucjach kredytowych w kraju naszym, Warszawa 1861;
- Fedorowicz Z.*, Podstawy teorii finansów. Studia Finansowo-Bankowe, Warszawa 1991;
- Prawo bankowe. Komentarz (pod red. E. Fojcik-Mastalskiej), Warszawa 1999;
- Frankowski E.*, W obronie niezależności banku centralnego, Głosa 2001, Nr 2;
- Fryszak M.*, Wybrane modele nadzoru bankowego funkcjonujące w Europie, RPEiS 1998, Nr 3-4;
- Gajl N.*, Finanse i prawo finansowe, Warszawa 1986;
- Gardener E., Molyneux P.*, Powrót do doktryny TBTF: postępowanie wobec banków strategicznych zagrożonych upadłością, BB 1998, Nr 1;
- Garlicki L.*, Konstytucyjny system źródeł prawa, PiZ 2000, Nr 6;
- Gaudement P. M., Molinier J.*, Finanse publiczne, Warszawa 2000;

- Garlicki L.*, Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego w 1999 roku, PS 2000, Nr 7–8;
- Glibowska M., Górska A., Pawełczyk B., Żak R.*, Analiza na temat wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy (edycja trzecia), MiS 2002, Nr 153;
- Gliniecka J., Harasimowicz J., Krasnodębski R.*, Polskie prawo bankowe (1918–1996), Warszawa 1996;
- Gliniecka J.*, Tajemnica bankowa w ujęciu prawnym, Sopot 1997;
- Gloger Z.*, Encyklopedia staropolska, Warszawa 1985, t. IV;
- Gluck L.*, Bank Polski 1828–1885. Fakty i problemy, w: Księżde pamiątkowej Bank Polski 1828–1885 wydanej przez NBP dla upamiętnienia 160 rocznicy otwarcia Banku Polskiego, Warszawa 1988;
- Gluck L., Landau Z.*, Uruchomienie działalności Banku Polskiego w roku 1828. Teksty źródłowe, w: Księżde pamiątkowej Bank Polski 1828–1885 wydanej przez NBP dla upamiętnienia 160 rocznicy otwarcia Banku Polskiego, Warszawa 1988;
- Głuchowski J.*, Prawnomiędzynarodowe stosunki finansowe państw socjalistycznych, Studia Iuridica, Towarzystwo Naukowe w Toruniu, Warszawa–Poznań–Toruń 1984;
- Goctowski M.*, Reprezentacja Narodowego Banku Polskiego na gruncie prawa cywilnego i ustawy o NBP, Glosa 1999, Nr 10;
- Góra J.*, Do zmian w konstytucji droga wyboista, GP 2004, Nr 194;
- Prawo bankowe. Komentarz (pod red. *W. Góralczyka*), Warszawa 1999;
- Góral L.*, Charakterystyka modeli organizacyjnych nadzoru bankowego w wybranych krajach europejskich, PUG 1995, Nr 5;
- Góral L.*, Instytucja kredytowa w państwach Unii Europejskiej, Glosa 1997, Nr 2;
- Góral L.*, Instytucje „parabankowe” w ustawodawstwie wybranych krajów Unii Europejskiej w Polsce, PUG 1997, Nr 10;
- Góral L.*, Nadzór bankowy a nadzór ubezpieczeniowy w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej, PUG 1999, Nr 6;
- Góral L.*, Obowiązkowy system ochrony depozytów bankowych i jego harmonizacja z postanowieniami europejskiego prawa bankowego, PUG 1995, Nr 12;
- Góral L.*, Rola banków w kształtowaniu ogólnych warunków otwierania i prowadzenia rachunków walutowych, PUG 1998, Nr 7–8;
- Góral L.*, Rola i zadania Komitetu ds. Przepisów Bankowych i Procedur Nadzorczych w dziedzinie tworzenia reguł zarządzania ryzykiem bankowym, PUG 1996, Nr 6;
- Góral L., Karlikowska M., Koperkiewicz-Mordel K.*, Polskie prawo bankowe, Warszawa 2000;

- Górska A., Jakubiec S., Leżańska H., Siemaszko M.*, Analiza wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy, MiS 2003, Nr 169;
- Grabowski W.*, Współczesne kryzysy finansowe i próby ich przezwyciężenia – rola systemu regulacji finansowych, BB 1998, Nr 4;
- Grabski W.*, Idea Polski, dzieło wydane przez Narodowy Bank Polski dla upamiętnienia 80. rocznicy odzyskania Niepodległości, Warszawa 1998;
- Grodek A.*, Idea banku narodowego, (Geneza Banku Polskiego 1763–1828), Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 1936, reprint, w: Księżdzie pamiątkowej Bank Polski 1828–1885 wydanej przez NBP dla upamiętnienia 160 rocznicy otwarcia Banku Polskiego, Warszawa 1988;
- Gronkiewicz-Waltz H.*, Bank centralny od gospodarki planowej do rynkowej, Warszawa 1992;
- Gruszczynska-Brozbar E.*, Rynek długoterminowych kapitałów pieniężnych w strukturze rynku kapitałów pieniężnych, RPEiS 1999, Nr 3–4;
- Gruszecki T.*, Teoria pieniądza i polityka pieniężna. Rys historyczny i praktyka gospodarcza, Kraków 2004;
- Grzybowski M.*, Pięć lat Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, BB 2000, Nr 1;
- Harasimowicz J.*, Finanse i prawo finansowe, Warszawa 1988;
- Herdegen M.*, Prawo europejskie, Warszawa 2004;
- Iwanicz-Drozdowska M., Zalewska M.*, Wpływ zmian w zakresie regulacji ostrożnościowych na polski sektor bankowy, BB 2000, Nr 1;
- Jabłoński K. H.*, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, PP 1996, Nr 5;
- Jakubek M.*, Prawo bankowe. Zbiór przepisów, Lublin 1993;
- Jakubek M.*, Prawo bankowe. Zbiór przepisów, Lublin 1994;
- Jakubek M.*, Prawo bankowe. Zbiór przepisów, Lublin 1998;
- Janczyk M.*, Zawarcie umowy kredytu bankowego, Głosa 1997, Nr 9;
- Janiak A.*, Bank jako instytucja zaufania publicznego, Głosa 2003, Nr 2;
- Janiak A.*, Nietrafność i nieaktualność orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 maja 1995 r. o zgodności przywilejów bankowych z Konstytucją, PS 2001, Nr 5;
- Janiak A.*, Wykonywanie zobowiązań pieniężnych za pośrednictwem banków, MoP 2002, Nr 11;
- Jasiński L. J.*, Wzajemne relacje różnych stóp procentowych w Polsce i w wybranych krajach świata, BiK 2003, Nr 10;
- Jasiński W.*, Nowe rozwiązania prawne w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy, PUG 2002, Nr 4;
- Jasiński W.*, Ochrona systemu finansowego przed wykorzystywaniem go do celów prania pieniędzy. Dyrektywa z dnia 4 grudnia 2001 roku, PUG 2002, Nr 9;
- Jasiński W.*, Projektowane zmiany w zakresie nadzoru bankowego, PUG 1996, Nr 7–8;

- Jasiński W., Zakrzewski R.*, Nowe uregulowania w zakresie polskiego systemu bankowego, MoPod 1998, Nr 3;
- Jaskiernia J.*, Badanie zgodności projektów ustaw z prawem Unii Europejskiej w sejmowym postępowaniu ustawodawczym, PiP 1999, Nr 7;
- Jaworski W.*, Narodowy Bank Polski 1945–1988 (Powstanie – rozwój – przebudowa), BiK 1988, Nr 5–6;
- Jaworski W.*, Zarys rozwoju systemu kredytowego w Polsce Ludowej, Warszawa 1958;
- Jaworski W. L., Krzyżkiewicz Z., Kosіński B.*, Banki. Rynek. Operacje. Polityka, Warszawa 1992;
- Jaworski W. L., Krzyżkiewicz Z., Kosіński B.*, Banki. Rynek. Operacje. Polityka, Warszawa 1998;
- Jerzak S., Tupin R.*, Modelowy charakter regulacji prawnych Unii Europejskiej w zakresie bankowości, PUG 1997, Nr 9;
- Jezierski A.*, Bankowość polska na tle przemian gospodarczych u schyłku XIX i na początku XX wieku, BiK 2000, Nr 11;
- Jezierski A., Leszczyńska C.*, Bank Polski SA 1924–1951, Narodowy Bank Polski, Warszawa 1994;
- Jezierski A., Leszczyńska C.*, Narodowy Bank Polski 1948–1970, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2001;
- Jezierski A., Leszczyńska C.*, Pierwsze lata działalności Narodowego Banku Polskiego. Narodziny systemu finansowego PRL, Narodowy Bank Polski, Warszawa 1996;
- Jończyk A.*, Rada Polityki Pieniężnej – nowy organ banku centralnego, PP 1998, Nr 8;
- Juchno R., Kaszubski R. W.*, Bankowość elektroniczna, Glosa 2001, Nr 7;
- Encyklopedia prawa (pod red. *U. Kaliny-Prasznic*), Warszawa 1999;
- Encyklopedia prawa (pod red. *U. Kaliny-Prasznic*), Warszawa 2000;
- Encyklopedia prawa (pod red. *U. Kaliny-Prasznic*), Warszawa 2004;
- Kaczmarek T. T.*, Wpływ polityki kursowej na międzynarodowe przepływy kapitałowe w latach 90. XX wieku, BiK 2003, Nr 9;
- Karczevska A.*, Charakter prawny uchwał Komisji Papierów Wartościowych, PUG 1997, Nr 4;
- Karpiński S.*, Pamiętnik dziesięciolecia 1915–1924, Warszawa 1931;
- Karpiński Z.*, Bank Polski 1924–1939. Przyczynek do historii gospodarczej okresu międzywojennego, Warszawa 1958;
- Karpiński Z.*, O Wielkopolsce, złocie i dalekich podróżach. Wspomnienia 1860–1960, Warszawa 1971;
- Karpiński Z.*, Wspomnienia z okresu pracy w Narodowym Banku Polskim, Warszawa 1991;
- Kaszubski R. W.*, Ewolucja polskiej bankowości centralnej, MiS 1994, Nr 44;